

ЛІТЕРАТУРА

1. Українське суспільство: моніторинг – 2000. Інформаційно-аналітичні матеріали. НАН України. – Інститут соціології. / За ред В.М. Ворони, А.О. Ручки. – К., 2000. – 389с.
2. Соціальні проблеми становища сільської родини в умовах розбудови незалежної України. – К.: Академпрес, 1998. – 152с.
3. Програма зайнятості населення Миколаївської області на 2004 рік// Рідне Прибужжя від 15 березня 2004.

УДК 330.552.62332.012.03

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОРПОРАТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТВЕРДИХ ОСАДІВ СТИЧНИХ ВОД НА ПІВДНІ УКРАЇНИ

І.А.Мухіна, кандидат економічних наук, доцент

Н.В.Мала, ст. викладач

Херсонський державний аграрний університет

В статті виставляється ідея створення промислового комплексу по переробці твердих відкладень стічних вод шляхом об'єднання зусиль і засобів Миколаївської та Херсонської областей.

Відсутність наявних коштів в обласних бюджетах вимагає пошуку шляхів виходу з економічної кризи в АПК. Одним з таких виходів можуть стати корпоративні дії господарств, які мають аналогічні проблеми та об'єктивні умови для вирішення цих питань.

Південні області України: Миколаївська та Херсонська граничать одна з одною, а головне, мають схожі економічні проблеми з питань забезпечення сільського господарства якісними добривами та екологічні проблеми, пов'язані з використанням мулових майданчиків каналізаційних очисних споруд.

Об'єднання цих питань в одне вирішення дає можливість одержати різнопланові прибутки, як соціально-економічного, так і екологічного плану, шляхом створення промислового комплексу з повною переробкою твердих осадів стічних вод (ТОСВ) в товарні продукти, зокрема в добрива для агропромислового комплексу.

Агропромислове виробництво — один з основних напрямків економічної діяльності південних областей України. Вирішальним фактором виробництва сільськогосподарської продукції є родючість ґрунтів, до того ж, ґрунти південного регіону — важливий компонент ландшафтів України, який значною мірою визначає спеціалізацію економіки області та спосіб життя її мешканців. Специфічні фактори ґрунтоутворення: клімат, рослинність, ґрунтоутворюючі породи, рельєф тощо визначають унікальний перелік ґрунтів півдня України.

Області південного регіону займають найбільш несприятливу в агрономічному відношенні частину території України — Сухий Степ. Не зважаючи на стійкий щорічний дефіцит вологи, енергетичні витрати на ґрунтоутворення досягають $19-22$ ккал/см² за рік, що є найвищим показником в Україні, до того ж Південний та Сухий степ є зоною з біомасою $6-15$ т/га, яка щорічно опадає на $2-8$ т/га. Це пояснюється значним вмістом органічної речовини в ґрунті.

Середньорічна температура ґрунту в південних областях України на глибині 20 см коливається в межах $12-16^{\circ}\text{C}$ (в липні — до 28°C). Сума активних температур на півдні області досягає 3600°C , максимальна глибина промерзання ґрунтів взимку досягає 40 дм й то лише в північній частині. Ці природні фактори негативно впливають на ґрунтоутворення.

Виробники сільськогосподарської продукції бажають отримувати максимальний прибуток від діяльності, тому великі площі землі засіваються економічно вигідними культурами — соняшником та зерновими, при цьому часто порушуються сівозміни. Більшість підприємств не має достатньо коштів на придбання мінеральних добрив, а значне скорочення поголів'я тварин за останні 10 років призвело до того, що господарства майже не мають органічних добрив. Цей фактор також суттєво впливає на родючість ґрунтів.

Одним із засобів збереження агроландшафтів півдня України може стати використання твердих осадів стічних вод. Використання осадів може вирішити не одну, а навіть дві проблеми, зокрема, також проблему утилізації стічних вод, тому використання ТОСВ повинно мати не лише економічний, а, в першу чергу, соціально-екологічний характер. Справа в тому, що ТОСВ вже давно використовується в країнах з розвинутою економікою і завзяті

вітчизняні підприємці також зрозуміли, наскільки це може бути вигідним. Отже вкрай необхідно, щоб це питання було під контролем держави й суспільства.

На сьогодні в Україні перешкодами до використання ТОСВ можуть стати, по-перше, відсутність розроблених засобів використання з урахуванням норм внесення, типу ґрунтів та ґрунтоутворюючих факторів; по-друге, психологічна невідповідність виробників сільськогосподарської продукції. З цієї позиції, серед сільськогосподарських виробників потрібно широко розповсюджувати інформацію про ТОСВ та про наслідки їх використання для ґрунтів, причому як позитивні, так і негативні.

Оскільки ТОСВ є дуже специфічним продуктом і не може оцінюватись однозначно, то при його використанні потрібно врахувати наступні фактори:

- ступінь підготовленості суспільства, а також її стимуляція шляхом соціальної реклами та широкого розповсюдження інформації про ТОСВ;
- стан екології регіону, який включає історично сформовану взаємодію між людиною і природним середовищем у рамках даної території;
- стан ґрунтів та визначення норми внесення ТОСВ;
- природно-ресурсний потенціал даного підприємства;
- надання спеціальних знань виробникам сільгосппродукції щодо застосування ТОСВ;
- наявність служби екологічного моніторингу за цільовим використанням ТОСВ.

Основним елементом екологічного менеджменту використання твердих осадів стічних вод, а значить і виробництвом, повинна стати соціальна оцінка результатів. При цьому важлива не стільки точність і кількісна формальність, скільки їхня:

- загальність (оцінюється кожен результат);
- систематичність (оцінюється постійно);
- всебічність (оцінюється з усіх боків);
- справедливність (оцінюється без упереджень і особистих симпатій);

- порівняність (оцінка повинна зіставлятись з іншими результатами, а не з абстрактними даними).

Оцінка цих результатів повинна бути доведена до цільової аудиторії.

Забезпеченням стійкого збалансованого та контрольованого розвитку використання ТОСВ можна реально гарантувати підвищення рівня родючості ґрунтів та збереження агроландшафтів у південному регіоні.

Створення промислового комплексу з переробки твердих осадів стічних вод потребує значних коштів (вартість такого комплексу складає приблизно 3 мільйони доларів США), тому об'єднання зусиль двох областей: Миколаївської та Херсонської — робить ймовірною реалізацію цієї ідеї. Питання обстеження, проектування, забезпечення поставки та монтажу обладнання, запуск об'єкта в експлуатацію бере на себе державне науково-виробниче об'єднання: “Екологічні технології та нормативи”.

Висновок. Для досягнення успіху в АПК пореформеного періоду необхідно об'єднати зусилля усіх, хто розуміє необхідність подальшого розвитку сільського господарства в умовах покращення еколого-економічної ситуації Півдня України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аfolin A. Маркетинг. – К.: Межрегіональний заочний університет управління персоналом, 1994.
2. Мухіна І.А. Вплив соціально-психологічних факторів на еколого-економічні обставини зони зрошуваного землеробства Херсонської області / Сбірник наук.праць ХДПУ, – Херсон: Tacis, 2003.
3. Природа Херсонської області. Фізико-географічний нарис / Відп.редактор Бойко. – К.: Фітосоціоцентр, 1998. 120 с.